

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 421/2020-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti **LiNi s. r. o.**, Moravský Svätý Ján 7, IČO 47 574 101, zastúpenej Advokátskou kanceláriou **URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o.**, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná konateľ **JUDr. Ondrej Urban, MBA**, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 282/2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 282/2015 **porušené boli**.
2. Okresnému súdu Bratislava II **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 282/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré **je** jej Okresný súd Bratislava II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **612,05 eur** na účet právnej zástupkyne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu bola 28. septembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 282/2015.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 22. júna 2015 domáhala na okresnom súde zaplata 20 336, 46 eur s príslušenstvom, a to z titulu neuhradenej faktúry č. 150029, ktorou sťažovateľka ako žalobca fakturovala žalovanému istinu sporu z titulu storna dobropisu č. 140095. Okresný súd rozsudkom č. k. 26 Cb 282/2015-280 z 13. novembra 2018 zaviazal žalovaného, aby sťažovateľke zaplatil 20 336,46 eur spolu s 9,05 % ročným úrokom z omeškania od 3. januára 2015 do zaplata, paušálnu náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávky 40 eur, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Krajský súd uznesením č. k. 3 Cob 50/2019-398 zo 17. júna 2020 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 26 Cb 282/2015-280 z 13. novembra 2018 a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľka konštatuje, že *«je teda možné s určitostou záverom prijať za fakt skutočnosť, že porušovateľ počas nekoordinovaného vedenia namietaného konania nevenoval riadnemu vedeniu konania dostatočnú pozornosť, nekonal hospodárne, nekonal efektívne, nekonal bez zbytočných prietahov, na druhej strane sa nedá poprieť, že porušovateľ je nečinný vo veci, ktorá sa vedie pred všeobecnými súdmi už 5 rokov a 3 mesiace a to s ohľadom na neschopnosť dospieť k právoplatnému rozhodnutiu v merite veci, čo je bezpochyby prietah, ktorý je zbytočný a porušuje sťažovateľove práva na súdnu a inú ochranu.»*. Teda sťažovateľ má za to, že porušovateľ porušuje právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, keďže koná (i) nesústredene, (ii) neefektívne, (iii) nekoordinovane a (iv) zjavne pomaly, nakoľko napádané konanie bolo začaté na podklade podanej žaloby sťažovateľa zo dňa 22.06.2015 (ďalej ako „žaloba“), pričom ku dňu podania ústavnej sťažnosti je namietané konanie opätovne pred Okresným súdom Bratislava II ako súdom prvej inštancie po 5 rokoch a 3 mesiacoch.».

3. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd, po prijatí veci na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol: *„1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení či 38. ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom a konaním Okresného súdu Bratislava II v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb/282/2015 porušené bolo.*

2. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Bratislava II, aby v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 26Cb/282/2015 konal bez zbytočných prietahov a vec v primeranej lehote prejednal a rozhodol.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 6.000,- Eur, ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný uhradiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Porušovateľ je povinný nahradiť sťažovateľovi náhradu trov konania a náhradu trov právneho zastúpenia, a to vo výške 900,58,- Eur...“

II.

Rekapitulácia vyjadrení účastníkov konania

4. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 421/2020) okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti z 11. decembra 2020 uviedol, že „od padania návrhu uplynulo viac ako päť rokov, pričom tunajší súd vykonával procesné úkony v spise vrátane dožiadania, výsluchov, predkladania listinných dôkazov a stanovoval viaceré termíny pojednávani priebežne, vo veci bolo teda vykonané rozsiahle dokazovanie. Dňa 15.10.2018 meritórne vo veci rozhodol, proti rozhodnutiu podal žalovaný odvolanie v dôsledku čoho sa spis nachádzal od 13.03.2019 do 17.06.2020 na odvolacom súde. Následne, vzhľadom na zrušujúce rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave boli vykonané nevyhnutné procesné úkony a vec bola opätovne predložená sudcovi na ďalšie konanie, pričom rýchlosť konania bola v poslednom období výrazne ovplyvnená epidemiologickou situáciou na Slovensku a s tým súvisiaci obmedzený režim na súde. V súčasnosti je stanovený termín pojednávania na 04.03.2021.“

5. Ústavný súd zaslal vyjadrenie okresného súdu k replike sťažovateľke. Sťažovateľka v podaní doručenom ústavnému súdu 17. decembra 2020 opiera svoje tvrdenia o dlhodobú ústavnú prax. Sťažovateľka ďalej uviedla, že v dôsledku nesústredenej činnosti okresného súdu do dnešného dňa nebolo právoplatne rozhodnuté ani o merite veci a je toho názoru, že zo strany okresného súdu je udržiavaný stav neistoty voči nej.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

6. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

7. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

9. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

10. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej už od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý aj do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

11. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

12. Čo sa týka podielu sťažovateľky na dĺžke konania, ústavný súd nezistil, že by sťažovateľka k dĺžke konania prispela spôsobom, ktorý by bolo možné považovať za významný z pohľadu celkovej dĺžky konania. Vec nie je z pohľadu zložitosti náročná do takej miery, aby ospravedlňovala prejednávanie vecí po dobu 5 rokov.

13. Pokiaľ ide o samotný postup okresného súdu, nedá sa konštatovať, že by výslovne nekonal, no vytknúť sa dá sporadické nesústredenie (napr. od októbra 2015 do novembra 2016). Aj keď súd rozhodne v termíne marec 2021, čaká ho ešte rozhodovanie o trovách konania, a až keď bude o nich rozhodnuté, dá sa povedať, že „prípád“ pre strany sporu skončil (Čičmanec, ESLP). V horšom prípade môže dôjsť k ďalšiemu odvolaciemu konaniu a zdá sa, že konanie nebude len o 5 rokoch. Takýto stav procesu nie je z pohľadu referenčných noriem akceptovateľný. Zdá sa, že svoj podiel má aj prvok nedostatočného vybavenia súdu a preťaženie jeho oddelení. Ústavný súd tu poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie

alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99). Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu, trvá však na tom, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti vrátane opakovanej zmeny sudcov nemožno pripísať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (napr. I. ÚS 119/03). Ani epidemiologická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva.

14. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (rozsudok EŠLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Z pohľadu dokazovania a zabezpečovania potrebných listín je však doba rozhodovania viac ako 5 rokov ústavne neakceptovateľná na prejednanie akejkoľvek zložitej právnej otázky. Ústavnému súdu neostáva než konštatovať, že okresný súd nekonal vo veci efektívne tak, aby smeroval k čo najrýchlejšiemu rozhodnutiu. Postupom okresného súdu preto bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku).

IV.

Príkaz konať a finančné zadost'učinenie

15. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže konanie nebolo právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku).

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie vo výške 6 000 eur.

17. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

18. Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil dĺžku konania v sťažovateľkinej

veci a význam veci pre sťažovateľku. Vzhľadom na relevantné kritériá považoval ústavný súd za primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur (bod 3 výroku).

V.

Trovy konania

19. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Pri výpočte trov konania sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 612,05 eur (3 úkony právnej služby po 177 eur – prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti, replika a režijný paušál v sume trikrát po 9,80 eur, DPH 20 % t. j. 81,05 eur). Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

21. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobúda tento nález právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2021

Robert Šorl
predseda senátu